

Gyakorlat neve:

Tenders GURU

Ország:

**Magyarország,
Lengyelország,
Románia,
Spanyolország**

**Gyakorlat
kategóriája:**

- Rendszerek és eszközök

Kapcsolat:

- E-Panstwo Alapítvány
- www.epf.org.pl/en/
- www.tenders.guru/
- monika.kajalidis@epf.org.pl

Ellensúlyozott csalási kockázat(ok)

- Közbeszerzési eljárások elkerülése vagy manipulálása

A RECORD projekt (REducing Corruption Risks with Data – korrupciós kockázat csökkentése adatokkal) célja, hogy az EU-s és a nemzeti szintű közbeszerzési folyamatok elemzésével csökkentse a korrupciós kockázatot, és kezelje a közpénzek nem hatékony felhasználásának problémáját. A RECORD finanszírozását az Európai Unió végzi, és öt nem állami szervezet koordinálja négy európai országban: Magyarországon, Lengyelországban, Romániában és Spanyolországban.

A RECORD projektpartnerei már a projektet megelőzően létrehozta egy együttműködést, és hasonló kérdésekkel szembesültek a közbeszerzések során. Jelenleg nincs szabványformátum a beszerzési adatok közzétételére. Emellett az, hogy nincsenek szigorú, átfogó szabályok arról, hogy mit és hogyan kell közzétenni, azt jelenti, hogy jelenleg a közbeszerzési adatok formátuma és hozzáférhetősége Európában nagyon eltérő, ez különböző formátumokhoz, sablonokhoz és az adatkészletek hiányosságaihoz, valamint az adatok elemzésének és újrafelhasználásának akadályozásához vezet. Emellett nagy hangsúly van a küszöbérték feletti beszerzéseken, kevés útmutatással arra vonatkozóan, hogyan lehet csökkenteni a korrupciós kockázatokat ott, ahol alacsonyabbak a kiadások, különösen regionális és helyi szinten.

A partnerek ötlete az volt, hogy hozzanak létre egy olyan projektet, amely elemzi a közbeszerzési adatokat az eltérő szabályozási, földrajzi és csalási környezettel rendelkező országokban.

A projekt tevékenységei magukban foglalják az intézményi kapacitások és a nemzeti szabályozás értékelését, hogy olyan eszköztárat dolgozzanak ki, amelyet a döntéshozók, a civil társadalmi szervezetek és az újságírók egyaránt használhatnak a beszerzések nyomon követésére és a korrupciós kockázatok azonosítására. Ez a monitoringeszköz más tagállamokban is elérhetővé válik majd, biztosítva az EU-tagok számára egy ingyenes, nyílt forráskódú eszközt a jogi és gyakorlati intézkedések támogatása, valamint a korrupció elleni küzdelem érdekében.

A projekt egy sor ajánlást is kidolgoz a helyi és nemzeti kormányzati döntéshozók és jogalkotók, valamint az EU számára a közbeszerzés jogi kereteiről, a tényleges tulajdonosokról, az információkhoz való hozzáférésekről, az uniós források nyomon követéséről és a visszaélést bejelentők védelméről.

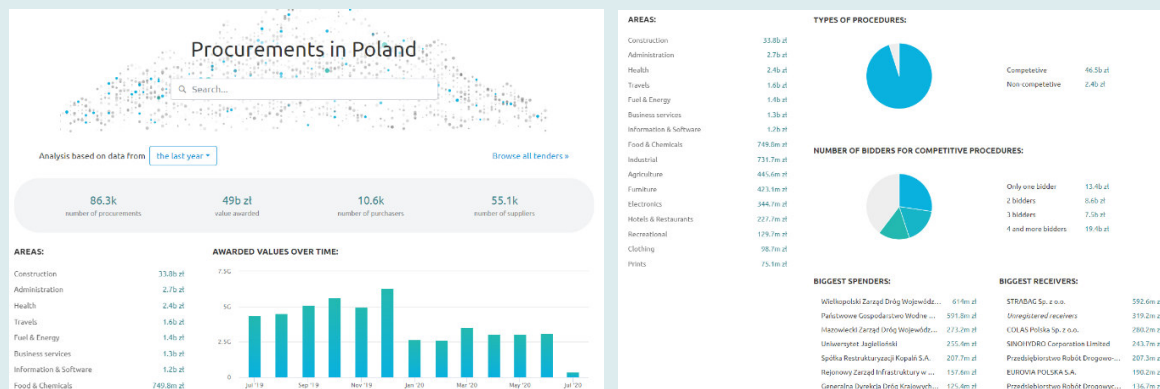
Gyakorlat leírása

A RECORD projekt fő célja a közbeszerzési adatbázisok megbízható és részletes elemzése a jobb döntéshozatal érdekében. Az eszköz elsődleges célcsoportja nem a hatóságok, hanem nem kormányzati szervezetek, kutatók és oknyomozó újságírók. A projekt végső célja, hogy információt szolgáltatson a nemzeti jogszabályok és az EU-irányelv módosításához a hatékonyabb és átláthatóbb közbeszerzés érdekében.

A projekt végrehajtásában négy partner vesz részt: az Access Info Europe (Spanyolország), a Civio (Spanyolország), az ePaństwo Alapítvány (Lengyelország), a Funky Citizens (Románia) és a K-Monitor (Magyarország).

A projekt tevékenységei a következőkre összpontosítanak:

- Helyi szintű beszerzési folyamatok korrupciós kockázatainak elemzése Magyarországon, Lengyelországban, Romániában és Spanyolországban;
- Újságírók és a civil társadalom továbbképzése a közbeszerzések nyomon követéséről és az adatok felhasználásáról, a problémák azonosításáról, az érdekképviseletben való részvételtől az ilyen problémák kezelésében;
- Ingyenes, nyílt forráskódú informatikai eszköz kifejlesztése, amely felismeri a korrupciót potenciálisan megkönnyítő strukturális gyengeségeket és viselkedési mintákat, ami ezáltal lehetővé teszi a helyi önkormányzatok, a civil társadalom és az újságírók számára a beszerzési folyamatok hatékony nyomon követését;
- A közbeszerzések átláthatóságára vonatkozó nemzetközi normák mélyreható kutatása annak érdekében, hogy konkrét ajánlásokat fogalmazzanak meg az EU és a nemzeti jogalkotók számára az átláthatóság növelésének és a korrupciós kockázatok csökkentésének módjáról
- Mikrotananyagok készítése, amelyek célja, hogy segítsék az állami tisztviselőket, a politikai döntéshozókat, az újságírókat és a civil társadalmi szervezeteket, hogy jobban megértsék, hogyan lehet azonosítani és leküzdeni a korrupciót a közbeszerzések során.

Forrás: www.tenders.guru

A projekt által kifejlesztett Tenders GURU (www.tenders.guru) adatelemző eszköz lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy információk újabb rétegét vizsgálják meg, a „hagymahámozáshoz” hasonlóan elemezzék a beszerzéseket, valamint összehasonlítsák az egyes országok eseteit.

Az adatelemző eszköz még fejlesztés alatt áll, és a tervek szerint 2021 márciusáig teljes mértékben működőképes lesz.

A tervek szerint a meglévő közbeszerzési adatokat megtisztítják és strukturálják, lehetővé téve mutatók több kategóriájának böngészését a felhasználók számára:

1. **A közbeszerzés időtartama:** lehetséges a közbeszerzés időtartama szerinti böngészés, rövid határidők kiválasztása, a legrövidebb eljárások nyerteseinek követése stb.
2. **Ajánlattevők száma:** az eljárások szűrése ajánlattevők száma, szektor vagy időtartam szerint.
3. **Az ajánlatok versenyképessége:** az eljárások szűrése versenyalapú és nem versenyalapú eljárások alapján.
4. **Legnagyobb közbeszerzési költségek:** azonosítja a legtöbb vagy legnagyobb közbeszerzési pályázatot meghirdető hatóságokat.

Az eszköz önmagában nem biztosít vörös jelzéseket, de tisztított adatokat és elemzést nyújt a közbeszerzési eljárásokról, amelyek felhasználhatók lennének a vörös jelzések azonosítására.

A weboldal által szolgáltatott adatok számos kockázati mutató alkalmazását teszik lehetővé, például:

Közbeszerzési eljárás: a szerződés szokatlan megosztása, a küszöbérték alatti odaítélések, személyre szabott előírások, kevés ajánlat, ajánlattevők hiánya, a hivatalos lapban még nem közzétett ajánlattételi felhívás, eljárás típusa, utólagosan újraindított törölt eljárás, rövid határidő.

Ajánlattevők: a versenytársat közvetlenül a beszerzés előtt alapították, a vállalatnak magas az ágazaton belüli/az ajánlatkérőnél kötött szerződéseinek aránya, üzleti hasonlóságok, az ajánlattevők szoros kapcsolatban állnak egymással.

Ajánlatok kiértékelése: eltérő értékelési kritériumok, a BEC nyomás alatt lévő tagjai, keresztellenőrzés a panaszok, viták, bírósági döntések adataival, a nyertes ajánlat gyengén alátámasztott, a vesztes ajánlattevők által megadott indokolatlanul magas ajánlati árak, egy kivételével az összes ajánlat kizárása.

Beszerzési trendek: eltérések a szállításban, az ajánlattevők felváltva győznek, az ajánlatok körüli rendellenességek, a szerződés értékének növekedése.

Az eszköz további fejlesztése magában foglalhatja a cégnyilvántartással való összekötést (az adatok rendelkezésre állásától és az adatok minőségétől függően, jelenleg csak Lengyelország esetében lehetséges).

Egyedi tulajdonságok

Az e-Panstwo Alapítvány a Tenders GURU eszköz számos egyedi tulajdonságát kiemeli:

1. **Tiszta adatok.** Más hasonló kezdeményezésekhez képest a Tenders GURU tisztított, gépi olvasásra alkalmas adatokon alapul. A megtisztított adatok hiteles és megbízható szűrőket és adatelemzést, az adatok összetettségének magas szintjét teszik lehetővé.
2. **Szűrők száma.** A Tenders GURU a tiszta és strukturált adatoknak köszönhetően sokkal több szűrési lehetőséget kínál, mint más hasonló kezdeményezések.
3. **Nyílt forráskódú.** Az eszközt a véglegesítés és tesztelés után a projektcsapat nyílt forráskódú megoldásként ingyenesen biztosítja. Ez lehetővé teszi más országok

hatóságainak és nem állami szervezeteinek, hogy algoritmusokat és kódokat használjanak közbeszerzési adataik esetében.

Értékelés és eredmények

1. A Tenders GURU portál nem gyűjt statisztikát a portál felhasználóiról, illetve arról, hogy az adatok hogyan segítették a csaló esetek felderítését
2. A portál által gyűjtött adatok lehetővé tették a közbeszerzés tendenciáival és az egyes országok és régiók szerinti beszerzési szokásokkal kapcsolatos konkrét szabálytalanságok felismerését. Az ilyen szabálytalanságok magyarázatához azonban további párbeszédre van szükség a közigazgatással.
3. A projektcsoport megfigyelése alapján a közigazgatás alacsony érdeklődést mutatott az eszköz használata iránt. Ezenkívül adott országokban a közigazgatás bizonyos mértékig vonakodik az eszköz használatától és a közbeszerzéssel kapcsolatos további információk kiadásától.

Legfontosabb sikertényezők

- A projektcsoport egyértelműen osztja meg a kompetenciákat és a szerepeket. A jelenlegi csapat a következő kompetenciaprofilokkal bír:
 - A közbeszerzés szabályozásának megfelelő ismereteivel és jó elemzési készséggel rendelkező jogász;
 - Újságírók, akik ki tudnak képezni újabb felhasználókat a Tenders GURU portál adatainak felhasználására, de maguk is írnak oknyomozó cikkeket a portál által szolgáltatott adatok alapján;
 - IT-programozók, akik a forráskódon és a webhely fejlesztésén dolgoznak. A Tenders GURU projekt belső, nem kiszervezett IT-csappal rendelkeznek;
 - A projekt eredményeinek terjesztésére és népszerűsítésére összpontosító kommunikációs csapat;
 - Általános adminisztráció, pénzügyi irányítási csapatok.

Felmerült kihívások és tanulságok

- A közbeszerzéssel kapcsolatos adatok tisztítására szolgáló eszköz tesztelése során a projektcsoport a négy országban számos technikai problémát talált. Ezek összefüggtek a CPV-kódok következetlenségével, azokkal a manuális hibákkal, amikor számszerű adatokat adtak meg a források elköltőiről és fogadóiról.
- Az adatgyűjtés és -strukturálás különböző országokban tapasztalható eltérő gyakorlata miatt a projektcsoportnak a nemzeti sajátosságok leképezése érdekében az adatgyűjtési és adattisztító megközelítést meg kellett változtatnia az adott ország alapján.
- A projektcsoport kiemeli, hogy maguk az adatok nem elegendő a hatékony csalásellenes tevékenységekhez. Emellett kombinálni kell a hatékony kapacitásbővítéssel. Például a COVID-19-válság idején a sürgősségi beszerzések közbeszerzésének hiánya csalásnak tekinthető, de összhangban áll egy olyan speciális szabályozással, amelyet nem minden felhasználó ismerhet.

- Azoknak a szervezeteknek, amelyek a Tenders GURU-hoz hasonló eszközöket szeretnének bevezetni, jól kell ismerniük a rendelkezésre álló adatokat és technológiákat. Azonban rugalmasnak kell lenniük, és készen kell állniuk a megközelítés és módszertan kiigazítására, mivel gyakran fordul elő a probléma vagy az adatok váratlan összetettsége.

Átadhatóság lehetősége

A Tenders GURU gyakorlat más országba történő sikeres átültetésének két fő feltétele van:

1. A nemzeti szabályozás és törvények megfelelő megértése. A helyi és az országos kontextus jelentősen befolyásolhatja a közbeszerzésekről elérhető adatokat, így a jogalkotási alapok megfelelő megértése segíthet az adatok jobb megértésében, tisztításában és strukturálásában.
2. Az adatok rendelkezésre állásának, mennyiségének és minőségének alapos elemzése. Ez a szempont elengedhetetlen az adatok megbízhatóságának, az indikátorok alkalmazhatóságának és az elemzési eredmények felhasználhatóságának megértésében.

A Tenders GURU jelenleg Magyarországon, Lengyelországban, Romániában és Spanyolországban használható. A projektcsapat megkapta Olaszország felvétel iránti kérelmét, azonban a rendelkezésre álló adatok minőségének felmérésevel kapcsolatos kihívások nem teszik lehetővé, hogy az ország ebben a szakaszban csatlakozzon a projekthez.

A véglegesítés után a Tenders GURU szabad és nyílt forráskódú jellege lehetővé teszi a gyakorlat egyszerű átültetését más országokba, ha megfelelően átgondoltak a szabályozás feltételei és az adatok minősége. Jelenleg az e-Panstwo Alapítvány koordinálja a gyakorlat más országokba való esetleges átültetését.